

דף ע"ז ע"ב

בגמ': רש"א פרה נפדית ע"ג מערכתה.

והטעם שמא ימצא אחרת נאה ממנה וכל העומד לפדות כפדוי דמי.

בשו"ת מנחת אלעזר (חלק ג' סי' מ' אות ח') נשאר בדבר זה בצ"ע, שהרי הוא כל כך רחוק שימצא פרה אדומה אחרת נאה הימנו, שהרי עצם מציאת פרה אדומה דבר רחוק הוא, וכדמצינו במעשה דדמא בן נתינה שאמרו לו חכמים שישלמו עלי' כל ממון שבעולם. ובמשנה פרה (פ"ג משנה ה') שעד עזרא עשו רק שנים, ואח"כ רק חמשה.

וחיוב בהידור הוא רק עד שליש יותר, ומי יימר שבעל הפרה ימכרנו רק בשליש יותר. וצריך גם לשמרה מכל מלאכה ומרביעה, ושלא ידעו ממנה כששחטו ושרפו את הפרה הראשונה, ואם כן שהוא כל כך רחוק שיהי' האיך יתכן לומר בזה "כל העומד לפדות כפדוי דמי", וצ"ע.

★★

בגמ': ואזדו לטעמייהו וכו'.

בספר גופי הלכות (למוהר"ש אלגאזי כלל רט"ז) כתב בזה כלל מחודש בשם ספר החכמה, דהיכא דפליגי בפירושא דמתניתין או ברייתא, אז שייך למימר ואזדו לטעמייהו, כלומר מה שזה פירש כך וזה פירש כך משום דאזדו לטעמייהו, והיכא דפליגי בסברא דנפשייהו פריך והא איפליגו בה חדא זימנא, והיכא דפליגי בסברא דנפשייהו וקאמר ואזדו לטעמייהו, מסיק בגמרא צריכה. כעין זה כתבו הרשב"ם והתוספות במסכת בבא בתרא (סה, א), דדרך הגמרא הוא לומר ואזדו לטעמייהו וצריכא כי היכי דלא תיקשי והא איפליגו בה חדא זימנא.

★★

ביד מלאכי (אות רמג) הקשה, דבמסכת פסחים (צג, א) מצינו דקאמר ואזדו לטעמייהו על מחלוקת ר' ור' נתן דפליגי אליבא דנפשייהו, ולא הוזכר שם שום צריכות, וכן מצינו עוד במסכת ראש השנה (יב, ב) במחלוקת ר"א ור' יהושע, ובפרק מדברי הגמרא כאן דלא עביד הש"ס צריכותא, (ועיין שם שציין עוד דוכתא טובא).

וסיים וכתב, ולולי דבריהם היה נראה לפי קוצר דעתי לומר, דכל היכא דקאמר ואזדו לטעמייהו בפלוגתא דנפשייהו ולא עביד צריכותא, הוא משום דקים ליה לתלמודא דבאותם שני הדינים איפליגו בהו בבת אחת, ואיתאמרו תרווייהו בחדא זימנא כבי מדרשא, וחלקן לשנים מפני שהם ענינים חלוקים, וכשאומר והא איפליגו בה חדא זימנא הוא משום דידע תלמודא, דבתרי זמני איפליגו בהו'.

★★

בגמ': דאמר קרא או לרבות את הכלאים.

ומבואר דזולת הרבוי היינו ממעטין כלאים, על פי הכלל שמצינו, כל מקום שנאמר שה מוציא את הכלאים כמבואר בסוגיא, וכן היינו ממעטין משום דכתיב שור או שה ואי אפשר להוציא כלאים מביניהם מפני שאין מתעברין זה מזה.

בתורה תמימה (פר' משפטים) הקשה, דכיון דמשור או שה כפי המבואר, ממילא נתמעטו כלאים, אם כן למה לי לרבות כלאים מן או היפך המשמעות שור או שה, ואין לומר דבהכרח צריך לרבות מן או משום דרבויה הוא, דזה אינו, שהרי בודאי יש כמה מקומות דלא מרבינן מן או.

ותירין, דכאן בהכרח בא או לדרשה, דאם לא כן היה צריך לכתוב, 'כי יגנוב איש שור ושה', ואי משום שהיינו טועים לחשוב דוקא עד שיגנוב שניהם ביחד, זה אינו, חדא משום דקיימא לן בעלמא כרבי יונתן, דכל מקום שנאמרו שני שמות משמע גם כל אחד בפני עצמו עד שיפרט לך הכתוב יחדו, ועוד, כיון דכתיב וטבחו או מכרו בלשון יחיד ולא וטבחם או מכרם, על כרחך דקאי על כל אחד לבדו, ואם כן מכיון דכתיב או בהכרח בא לדרשה.

דף ע"ח ע"א

בגמ': אע"ג דאימעט כלאים איצטריך למעוטי נדמה כו'.

בבית יוסף (או"ח סי' ט') כתב דצמר רחל בת עז אין דינו כצמר רחלים אלא כשאר מינים (ונק"מ שצמר ופשתים פוטרים במינים ובשאינם מינים ושאר מינים אינם פוטרים רק